

Sygn. akt III UK 501/19

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania (...) Przedsiębiorstwa Autobusowego K. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
z udziałem R. J. i A. W.
o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 22 października 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...]. wyrokiem z 11 września 2018 r. oddalił apelację skarżącego (...) Przedsiębiorstwa Autobusowego „K.” sp. z o.o. w S. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z 14 kwietnia 2015 r., który oddalił odwołania skarżącego od decyzji pozwanego z 13 listopada 2012 r., częściowo zmienionej decyzją z 8 maja 2013 r., określającej podstawy wymiaru składek zainteresowanego pracownika A. W. oraz od decyzji z 27 marca 2014 r., stwierdzającej, że zainteresowany z tytułu umów zlecenia zawartych z R. J. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik skarżącego. Podstawą był art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na istotne zagadnienie prawne. W uzasadnieniu stwierdził, że jak dotąd Sąd Najwyższy w sytuacji z art. 8 ust. 2a w związku z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie przeanalizował, czy istnieje podstawa prawna do uznania, że obowiązek naliczania i odprowadzania składek obciąża pracodawcę, a w szczególności, czy nie należało stosować ogólnej zasady, że płatnikiem jest podmiot zawierający umowę cywilną i z tej racji rozliczający osobę objętą ubezpieczeniem. Skarżący wskazał na zdanie odrębne sędziego zgłoszone do wyroku objętego skargą, oparte na zarzutach niezgodności obciążenia pracodawcy dodatkowymi składkami z przepisami Konstytucji – art. 2, art. 64 ust. 3, art. 84, art. 217. Ponadto art. 8 ust. 2a nie stanowi wprost, że pracodawca jest płatnikiem składek za zleceniobiorcę, który zawarł umowę z osobą trzecią, a jednocześnie jest pracownikiem tego pracodawcy. Natomiast z art. 4 pkt 2a jednoznacznie wynika, że pracodawca płaci składki za pracowników, natomiast jednostki organizacyjne lub osoby fizyczne płacą składki za inne osoby, z którymi zawierają umowy cywilne objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu i dlatego nie został uwzględniony.

Odwołanie się do istotnego zagadnienia prawnego nie jest uprawnione, gdyż zgłoszony problem dotyczy wykładni i stosowania prawa. Wykładnia i stosowanie prawa nie składają się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. *a contrario*). Dopiero poważne wątpliwości w wykładni przepisów uzasadniają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Istotne zagadnienie prawne stanowi zatem odrębną podstawę przysądu od kwalifikowanej potrzeby wykładni przepisów (ustawodawca wyraźnie rozróżnia pierwszą i drugą podstawę przysądu – art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Innymi słowy tam gdzie nie ma rozbieżności w orzecznictwie, tam też nie spełnia się druga podstawa przysądu i dlatego taki punkt odniesienia nie stanowi oparcia dla pierwszej podstawy przysądu, czyli istotnego zagadnienia prawnego.

Należy zauważyć, że art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie likwiduje odrębności umów cywilnych, co nie oznacza, że należy bezwzględnie stosować zasadę ogólną, czyli że płatnikiem jest osoba trzecia – pracodawca umów cywilnych. Rzecz w tym, że orzecznictwo Sądu Najwyższego poczynawszy od uchwały z 2 września 2009 r., II UZP 6/09 zgodnie przyjmuje, że to pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnej zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne. Wówczas płatnikiem składek nie jest ta osoba trzecia. Kolejne orzeczenia Sądu Najwyższego utrwalają to stanowisko i odnoszą się do kwestii, wynikających z przyjęcia, że płatnikiem składek jest pierwotny pracodawca - wyroki z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, z 2 lutego 2010 r., I UK 259/09, z 18 października 2011 r., III UK 22/11, z 11 maja 2012 r., I UK 5/12, z 22 października 2013 r., III UK 155/12, z 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, z 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13. Nie inaczej też przyjmują późniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego – wyroki z 7 lutego 2017 r., II UK 693/15, z 27 kwietnia 2017 r., I UK 182/16.

Choć Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie z pytania prawnego Sądu Apelacyjnego w [...] postanowieniem z 27 marca 2018 r., P 1/16, to w uzasadnieniu stwierdził m.in., że jeżeli określony sposób rozumienia przepisu ustawy utrwalił się już w sposób oczywisty, a zwłaszcza jeśli znalazł jednoznaczny i autorytatywny wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego, to należy uznać, że przepis ten w praktyce nabrał takiej właśnie treści, jaką odnalazły w nim najwyższe instancje sądowe naszego państwa. To znaczy, że Trybunał podczas przeprowadzania oceny konstytucyjności prawa, powinien uwzględnić też rozumienie normy przez organy stosujące prawo, jeżeli ma ono charakter stały, powszechny i jednoznaczny.

Należy zatem zauważyć, że również aktualne orzeczenia Sądu Najwyższego potwierdzają pierwotną wykładnię, przyjmującą, że płatnikiem składek jest pracodawca a nie osoba trzecia – wyrok z 17 stycznia 2019 r., II UK 477/17 oraz postanowienia odmawiające przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania z 28 listopada 2018 r., II UK 523/17 i z 22 stycznia 2019 r., II UK 594/17 i II UK 596/17.

Nie można też pominąć nowej regulacji w art. 4 pkt 2a ustawy systemowej (dodanej ustawą z 11 maja 2017 r. – Dz.U. z 2017 r., poz. 1027), określającej

definicję podmiotu zgłaszającego ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych - czyli podmiotu niebędącego płatnikiem składek, o którym mowa w pkt 2, który dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych osób, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 4 oraz art. 8 ust. 2a.

Innymi słowy wykładnia proponowana we wniosku musiałaby wpierv wyjaśnić, jakie znaczenie ma i po co w ogóle wprowadzono regulację z art. 8 ust. 2a. Skoro pierwsza sytuacja z art. 8 ust. 2a, czyli gdy pracownik pracuje dodatkowo na podstawie umowy cywilnej zawartej ze swoim pracodawcą, stanowi odpowiedź na nadużycia sprzeczne z ochroną zatrudnionego (choćby w zakresie czasu pracy, czyli problemu nadgodzin jak w sprawie objętej skargą), to również sytuacja druga, czyli ujęta w drugiej części przepisu, nie może być oderwana od pierwszej, albowiem dopiero wówczas regulacja może być oceniona jako całościowa ze względu na cel zakładany przez ustawodawcę. W przeciwnym razie, jak pokazuje praktyka, bez większych problemów można by wyłączyć pierwszą regulację, właśnie przez zatrudnianie do pracy na rzecz pracodawcy przez podmioty trzecie. Nie można wykluczyć instrumentalnego stosowania prawa nawet z założeniem o nieskutecznej (przyszłej) odpowiedzialności za składki (egzekucji). Skoro u podstaw leży korzyść pracodawcy, bo to wszak jego pracownicy nadal pracują na jego rzecz, to bezpieczeństwo systemowe i indywidualne ubezpieczonego, uzasadnia dotychczasową wykładnię, że płatnikiem jest pracodawca a nie osoba trzecia.

Z tych motywów orzeczono jako w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).